Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 271. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 31-го ГРУДНЯ 1980 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 31, 1980 No. 271. VOL. LXXXVII.

У Філядельфії відзначено річницю Декларації Людських Прав

Філядельфія, Па. /Х. С./ — У середу, 10-го грудня ц. р., Філядельфійський комітет Оборони Національних і Людських Прав України влаштував тут, у приміщеннях Інституту Балча, „Обід у московській тюрмі" з нагоди 32-ої річниці Універсальної Декларації Людських Прав.

За столом, застеленим чорною плахтою з іменами 28-ми членів Української Гельсінкської групи, засіли колишні політичні в'язні д-р Ніна Строката-Караванська, литовець Владас Шакаліс, який втік з концентраційного табору, пройшовши пішки 600 кілометрів з Архангельську до Швеції, представники американської та української преси, члени комітету та гості.

Вечір відкрила й проводила ним Уляна Мазуркевич, голова комітету.

Вечерю почала молитвою сестра Глорія, представник Комісії Зв'язків при католицькій архиєпархії.

Під час обіду д-р Н. Строката розповіла, як виглядає обід у совєтських концтаборах, де заборонено молитися. Обід складається із юшки з гнилої капусти, ячмінної каші та кусника намоченого у воді сухого хліба. Їжа навмисно дуже солона, щоб спраглі після неї в'язні багато їли й не відчували голоду.

Вона показала в'язничну „суконку", до якої українські жінки, політв'язні, пришплювали вишивані ковнірці, виказуючи цим свою українську національність, хоч таборова влада це забороняла.

В'язнів засилають поза межі своєї батьківщини; християнам забороняють мати хрестики, а жидам — ярмулки, конфіскують будь-які релігійні предмети.

Закінчуючи свою розповідь, Н. Строката підкреслила, що вповні віддзеркалити страждань і злиднів політв'язнів у совєтських таборах — неможливо.

Наступного дня місцева американська преса коментувала цю подію. Кореспондентка „Івнінг Бюлетен" Пола Герберт розповіла про Н. Строкату, чотирирічну і ї мужа Святослава Караванського, майже 30-річного в'язнів совєтських концтаборів. Далі вона писала, що членам родин політв'язнів дозволено відвідувати їх лише двічі на рік; більшість листів до політв'язнів не доходить; санітарні умови у таборах невідрадні.

Кореспондент П. Герберт наголосила факт, що у совєтських в'язницях і концентраційних таборах перебувають приблизно 100,000 політичних в'язнів, з того числа — 50 відсотків українців.

КРИЗА В ПОЛЬЩІ ТРИВАЄ ДАЛІ

Варшава, Польща. — Не зважаючи не деяке відпруження між вільною профспілкою „Солідарносьць" та комуністичним урядом і тимчасове відкладення Москвою інтервенції для, як висловлюються деякі газети в комуністичних країнах, „привернення порядку в Польській Народній Республіці", — криза в тій країні триває далі, бо залишилося ще багато справ неполагодженими.

Західні кореспонденти інформують з Варшави, що власники приватних господарств заповіли масову демонстрацію цього тижня і здержання довозу сільськогосподарських продуктів до міст, якщо уряд й далі вперто відмовлятиметься від реєстрації профспілки влсаників приватних сільських господарств. Ці домагання приватників вже раніше відкинув окружний суд, а тепер цю справу має розглядати на своєму засіданні найвищий суд у Варшаві і від його рішення залежатиме дальший розвиток подій і уклад відносин між власниками приватних господарств, яких у Польщі начисляється біля 70 відсотків, і центральним урядом.

Уряд має також ще багато інших нерозв'язаних і тяжких до полагодження проблем таких, як встановлення відпочинку для робітників, знесення цензури у профспілкових виданнях тощо. Досі робітники відпочивали тільки кожну четверту суботу, а в усі інші суботні дні працювали. „Солідарносьць" домагається, щоб робітники відпочивали щодругу суботу.

Дві інші справи мусять бути вирішені в скорому часі, якщо уряд хоче оминути нового зудару з робітництвом, а саме, надання дозволу для профспілки видавати свою незалежну газету і переглянення вимог профспілки щодо звільнення антикомуністичних дисидентів, які у критичній хвилині боротьби робітництва з урядом все стояли по стороні робітників і були їхніми не тільки союзниками, але рівночасно пропагаторами ідей внутрі країни і у великій частині за кордоном.

Багато з цих питань повинні були бути розв'язані до кінця цього року, згідно з ранішою обіцянкою уряду. Багато справ і проблем обмірковувались на спеціяльній сесії Політбюра і Центрального Комітету Комуністичної партії Польщі і, як імформують урядові чинники, розв'язка їх затяглася.

Тяжкою до розв'язання є проблема-проблем — недостача сільськогосподарських продуктів і харчів взагалі. У Варшаві й інших більших містах Польщі черги за цими продуктами все збільшуються, а разом з тим наростає невдоволення населення. Раціонування харчів і спеціяльна видача м'яса на Різдво, вже має свої наслідки у багатьох місцевостях. Робітники, не зважаючи на заклики профспілки „Солідарносьць" до спокою, розпочали самовільні страйки. Західні політичні спостерігачі уважають, що якщо центральний уряд не розв'яже цієї проблеми харчів, то треба сподіватися нових заворушень і нових ускладнень у відносинах між польським народом і комуністичним урядом.

Мехіко зірвало риболовний пакт з ЗСА

Мехіко Сіті, Мехіко. — Декілька днів перед приїздом президента-елекга Роналда Регена до міста Хуарез, Мехіко, на зустріч з президентом Мехіко Хозе Льопезом Портільйо, мехіканський уряд зірвав риболовний пакт з Америкою.

Загально вважають це виповідження поганим знаком для зустрічі, яка відбудеться 5-го січня 1981 року. Виповідження цього пакту не лише відіб'ється негативно на риболовному промислі південних стейтів ЗСА, але також заповідає не дуже прихильну поставу президента Портільйо в справі дальшої господарської співпраці з ЗСА.

Безпосередньою причиною виповідження того договору урядом Мехіко є „війна тунця (риби)", яка триває вже від червня 1980 року, коли ЗСА наложили ембарго на ввіз тієї риби з Мехіко у відповідь на арешт декількох американських рибальських човнів під замітом ловлі риб на мехіканських територіяльних водах. Для президента-елекга виповідження пакту з боку Мехіко є особливо невигідним, бо він плянував розпочати розмови з президентом Портільйо в справі створення чогось у роді „спільного ринку" між трьома країнами Північної Америки: Мехіко-ЗСА-Канада. Про цей свій плян Реген неодноразово говорив у своїх передвиборчих виступах, він навіть робив закиди президентові Джіммі Картерові, що той не присвятив відповідної уваги тій справі.

Ще заки Мехіко дало цей негативний сигнал у справі дальшейдучої господарської співпраці, зокрема на енергетичному відтинку, канадський міністер енергетики Марк Лелонд побував у Ню Йорку, де він представив нову енергетичну політику уряду П'єра Трудо, яка виразно не задоволила американських господарських кіл, а особливо висловили своє незадоволення американські нафтові й хемічні компанії. Плян уряду Трудо має на меті „сканадизувати" цю промисловість, а в першу чергу її енергетичну ділянку, яка більше як на 80 відсотків є у чужих руках.

Риболовля стала „кісткою незгоди" між Мехіко і ЗСА від коли Мехіко почало розбудовувати свою рибну промисловість. Починаючи 1976 роком, Мехіко розпочало приспішено розбудовувати свою риболовну фльотилію, плянуючи піднести річну ловлю з 600,000 на 2,4 мільйона тонн в 1982 році. А президент Картер підписав 22-го грудня ц.р. закон, яким ЗСА почали заходи для виелімінування чужої риболовлі в 200-кілометровій прибережній зоні.

ЦИНІЗМ ІРАНСЬКИХ ЛІДЕРІВ ЗРОСТАЄ

Тегран, Іран. — Кожен новий день приносить в Ірані нові, щораз глибші вияви безвідповідальности й цинізму. Реєстр невідповідальних і злочинних вчинків іранських лідерів за нецілих два роки їхнього панування не має кінця. Безправні суди над немилими сучасним „лідерам у турбанах", що з правила кінчилися смертними присудами, тільки під тиском світової публічної опінії й спротиву іранського населення припинено.

Протизаконне пірвання американських дипломатів за згодою державних чинників ще до сьогодні неусвідомлене нинішним режимом як капітальний злочин. Вимоги викупу, висунені державними органами, взагалі не мають рівні в світі. Після довгої, бо більше як річної терпеливости американського уряду президента Джіммі Картера, у Вашінгтоні приходять до переконання, що терпеливість, толеранція, спроба зрозуміння людських слабостей у відношенні до ісляммських лідерів в Ірані до нічого не ведуть. Рішуче нап'ятнування іранських лідерів на чолі з аятоллою Хомейні, як варварів, а їхнього поступування злочином з боку президента-елекга Роналда Регена знайшло не лише прихильників відзов в ЗСА, але в усьому світі. На диво тільки іранські лідери ще не зрозуміли глибини свого морального упадку. Предсідник іранського парляменту Гашемі Рафсанджані, відповідаючи на американський виступ, „забув" якими іменами й закидами він і його колеги обкидали цілий американський нарід і його провід. До старих образ він ще додав нові. Цинізм парадування американських закладників перед екранами телебачення викликав скрайню погорду й засуд у світі.

З приходом зими і зростаючих нестач харчів, опалу й інших засобів першої потреби аятолла Хомейні замість приступити до організації потрібних засобів до життя та нормалізації в країні вимагає зміцнення послуху муллам, а замість шукати шляхів до виведення країни з важкого положення, він потішає своїх громадян, що „в Совєтському Союзі не було краще".

Така постава іранських лідерів, як виглядає, унеможливить звільнення американських закладників перед 20-им січня, тобто перед перебранням влади в ЗСА новим президентом.

Афганці штурмують совєтські амбасади

Тегран, Іран. — В річницю совєтського нападу на Афганістан, яка припадала на 27-го грудня, тисячі афганців окружили совєтську амбасаду в Теграні, проломили поліційну охорону, сфорсували забезпечуючі мури та вдерлися на терен амбасади. Там вони здерли й спалили совєтський прапор, повибивали вікна й начинили інших шкід і щойно зміцнені відділи поліції й велике число ісламських штурмовиків зуміли усунути їх.

В Ню Делі, столиці Індії, афганці зорганізували марші й демонстрації з транспарантами „Геть російську куклу з Афганістану Бабрака Кармаля", „Смерть Леонідові Брежнєву" тощо.

В інших містах світу, де перебувають афганці, відзначено цей трагічний день відповідно до можливостей. В Римі колишній король Афганістану Мохаммед Загір Шаг видав проклямацію до Афганського народу на батьківщині і на еміграції з висловом найглибшої пошани для тих, що ведуть важку боротьбу зі совєтським наїзником та закликав до продовжування „героїчної боротьби й зусиль для привернення самостійности, свободи і людської гідности".

Совєтський уряд негайно зареагував у зв'язку з тими численними протимосковськими виступами, висилаючи протестні ноти. Найгострішу вислав він до Теграну, засуджуючи непошанування екстериторіяльности совєтської амбасади, яку забезпечують міжнародні звичаї й закони. У Кремлі швидко „забули" як ще недавно вони схвалювали напад іранців на американську амбасаду й схоплення американських дипломатів, які ще до сьогодні є закладниками.

Бабрак Кармаль, прем'єр просовєтського афганського уряду, видав у річницю совєтського нападу новий заклик до Ірану й Пакістану погодитися з витвореним Москвою станом: „Ми знов пропонуємо Пакістанові й Іранові сісти з нами до переговорів і розв'язати всі проблеми мирними засобами", — заявив він, як подала Москва.

Пластуни знову влаштували лещатарський табір

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Ю.Ф) — У четвер, 25-го грудня ц.р. почався лещатарський табір пластового юнацтва, який щорічно організує 16-ий Курінь УПС „Бурлаки".

Цьогорічний табір — це вже четвертий з черги, що відбувається в Ґленс Фоллс Н.Й., на лещатарських теренах Вест Мавнтен. Ці табори здобули собі признання за свою зорганізованість та поведінку учасників від заряду лещатарських теренів Лендмарк Мотор Ладж, в якому приміщені табори, та від посадника Ґленс Фоллса.

Офіційне відкриття цьогорічного табору треба було перенести на п'ятницю, 26-го грудня, тому що 36 учасників табору під проводом члена булави ст. пл. Н. Близнака пибули на місце табору після півночі. Автобус, який віз їх з Ню Йорку, попсувався ще перед виїздом із міста, і з уваги на святочний час були труднощі з одержанням другого автобуса. Хоч і довелося чекати в автобусі шість годин, проте учасників табору не покидав добрий настрій. Провідник автобуса постарався дістати харч і теплу шоколяду, а на таборі чекала на таборовиків вечеря.

У таборі бере участь 45 юнаків і 42 юначки з пластових станиць в Балтиморі, Бостоні, Боффало, Вашінгтоні, Гартфорді, Кергонксоні, Клівленді, Нюарку, Ню Йорку, Ню Гейвені, Олбані, Пассейку, Рочестері, Трентоні та Філядельфії. У програмі табору — наука їзди на лещатах під наглядом професійних інструкторів, гутірки про лещатарство та змагання на закінчення табору. Учасники мають змогу вправляти також популярний тепер плоский біг та здавати пластову вмілість з лещатарства. Крім зайнять, зв'язаних з лещатарством, відбувся теж конкурс співу та української мови. Першуни одержали нагороди, уфундовані українськими підприємствами „Аркою", Я. Куровицьким, та рестораном „Орхідеєю" в Ню Йорку, як теж і нюйоркським відділом Товариства Українських Інжелерів. Комендантом таборів був пл. сен. М. Шарко, бунчужним ст. пл. Р. Ковч, писарем ст. пл. Т. Ковч; комендантою табору юначок — ст. пл. В. Гнатківська, бунчужною — ст. пл. Л. Норка. Головним організатором табору та інтендантом був пл. сен. В. Гнатківський. У склад булави табору входили 10 старших пластунів та 4 старші пластунки, більшість з них — це колишні учасники бурлацьких лещатарських таборів.

Табір мав тривати шість днів до 31-го грудня 1980 року.

РІЗДВЯНА ПРОГРАМА В КЕТСКИЛЬСЬКИХ ГОРАХ

Ґлен Спей, Н. Й. — Радіопрограма „Українська культурна година" передаватиме на Свят-Вечір, 6-го січня 1981 року о год. 6:30 вечора Різдвяну програму зі станції WDLC з Порт Джервіс на хвилях 1490 АМ і 96,7 ФМ.

ДОПОВІДЬ У ЛМКЛЮБІ

Ню Йорк, Н. Й. — У п'ятницю, 2-го січня 1981 року о год. 7-ій вечора тут в Літературно-Мистецькому Клюбі — 136 Друга авеню (Дім УВФ) проф. Ярослав Лешко виголосить доповідь на тему: „Паризький період творчости Олександра Архипенка". Доповідь буде ілюстрована прозірками.

Це останнє число „Свободи" у старому 1980 році друкується у вівторок, 30-го грудня, з датою середи, 31-го грудня. У четвер, 1-го січня 1981 року, з уваги на Новий Рік, „Свобода" не друкуватиметься. У п'ятницю, 2-го січня, друкуватиметься передсвяточне число з датою, 3-го січня. Святочне число „Свободи" з датою 6-го січня друкуватиметься і висилатиметься для вигоди наших читачів раніше. У середу, 7-го січня 1981 року, в день Різдва Христового за старим календарем, „Свобода" не появиться.

В Америці

ПОГАНА ПОГОДА врятувала життя багатьом американцям, а багато тисяч осіб оминуло поранення. Як відомо, напередодні Різдва за новим календарем крайова рада шляхів і транспорту предбачала, що під час довгого кінця тижня загине на шляхах Америки приблизно 750 людей, а кілька тисяч буде поранених. Але результати цього передбачення показались меншими у зв'язку з поганою, мокрою, сніжною і холодною погодою. Згідно з інформаціями поданими в суботу, 27-го грудня ц. р., покищо загинуло 161 особа і значно менше число осіб зазнало поранень. Речники згаданої ради кажуть, що у зв'язку з поганою погодою багато осіб вирішили залишитись дома, а ті, що мусіли користуватися автомобілями їхали дуже обережно.

ПОГОДА, ЯКА ТЕПЕР ДОМІНУЄ у північній частині канадської території з морозами 40 ступенів нижче зера на скалі Фаренгайта вказує, що незабаром ця холодна струя розійдеться по цілій території Канади, а потім захопить велику частину З'єднаних Стейтів Америки. Метеорологи передбачають, що в обидвох країнах треба сподіватися дуже холодної і довгої зими. Понад 40 ступенів нижче зера зареєстровано у місцевості Єловнайф в Канаді. Це приблизно 4,000 миль від Ню Йорку і ця широка смуга холодного повітря вже спричинила чималі шкоди в людях і матеріялах. Замерзає все: вода і водні проводи, люди на дорогах, а сильний вітер нищить електричні і телефонічні стовпи, залишаючи без електричної енергії багато місцевостей. Деякі провінції проголосили вже виїмковий стан і включили в рятункову акцію військові частини.

ПОМІРКОВАНІ РЕСПУБЛІКАНЦІ в Сенаті задумують сповнити ролю наглядача в черговому 97-му Конґресі і бльокуватимуть ті пропозиції консерватистів, які вони вважатимуть шкідливими для народу, а саме деякі обмеження на відтинку громадянських прав, забезпечення довкілля і соціяльних програм. Одним з поміркованих лідерів є сенатор Чарлс МекМатаяс з Мериленду.

СТЕЙТ І МІСТО НЮ ЙОРК задумують формально запротестувати проти рекомендації федеральної комісії, яка, після переведення довших студій ствердила, що східні і південносхідні стейти завмирають і тому ця комісія рекомендує американцям поселюватись більше у південних і південнозахідніх стейтах, де є більше виглядів на працю. Така заохочуюча заява, — заявили обидва губернатор Гю Кері і заступник посадника Ню Йорку Натан Левентол є дуже шкідливою і кривдячою для тих стейтів, які і без того переживають економічну кризу та відплив населення.

ПРЕЗИДЕНТ—ЕЛЕКТ РОНАЛД РЕҐЕН, не зважаючи на деякі перестороги і критику, таки найменував Річарда Аллена на спеціяльного дорадника у справах крайової безпеки, хоч, як висловлюються найближчі дорадники президента, становище голови Ради Безпеки буде значно обмежене і Аллен не матиме таких повновластей, як їх мали його попередники Генрі Кіссінджер і Збіґнєв Бжезінскі. Як відомо, 44-річний Річард Аллен був зійшов з політичної сцени на короткий час під час тривання передвиборчої кампанії після того, як нюйоркський щоденник „Волт Стріт Джорнал" закинув був йому використовування політичного становища для приватних цілей."

У світі

В ЗАХІДНЬОМУ БЕРЛІНІ знов відбулися демонстрації й зудари з поліцією численних мешканців Західнього Берліна, які прибули туди без дозволу, не мають ані праці, ані постійної адреси й зайняли насильно деякі порожні будинки та влаштували собі там житло. Міська управа, занепокоєна напливом таких елементів, почала робити заходи, щоб їх позбутися. А вони відповіли демонстраціями, які довели до вуличних боїв з поліцією.

В ДАМАСКУ, СТОЛИЦІ СИРІЇ, невідомі вбивники застрілили одного з лідерів сучасного режиму й близького співробітника президента аль-Ассада Дарвіча ель-Зоуні. Зоуні був лідером фіктивної З'єднаної соціялістичної партії Сирії, яка разом із соціялістичною партією Баатс та іншими маленькими групами творить правлячий бльок – Національний проґресивний фронт. Проґресивний фронт є прикриттям для диктатури Ассада і його партії Баатс. Після вбивства Зоуні якийсь араб зателефонував до бюра одного з інформаційних агентств і повідомив, що вбивство доконав „Фронт для звільнення Сирії", дотепер незнана підпільна організація. Одночасно інформатор цей подав, що Фронт плянує дальші політичні атентати й буде вести їх аж доки сирійський нарід не скине уряду Ассада.

ІНДІЙСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ АҐЕНТСТВО подало з Ню Делі, що в північносхідній провінції Індії, Маніпур, в якій вже від довшого часу розгортається боротьба за вихід з Індії й проголошення самостійности, група озброєних людей заатакувала відділ індійських вояків гранатами та пробувала опанувати радіостанцію. В провінції Маніпур, а зокрема в столиці тієї провінції Імфаль від часу проголошення боротьби за самостійність в 1978 році згинуло чимало людей. Останньо появились там озброєні відділи партизан, яких підтримує населення.

ЛІВІ ПАРТИЗАНИ В РЕСПУБЛІЦІ САЛЬВАДОР розпочали великий наступ, який вони назвали „останнім і вирішним боєм" за усунення теперішньої влади і перебрання керування країни лівими угрупуваннями. Об'єднана революційна директорія, яка кермує шістьма партизанськими формаціями, що творять значну більшість партизанського руху, видала проклямацію, в якій заповідає усунення теперішнього уряду. Партизани заатакували цілий ряд міст, віддалених 40-50 миль на північ від столиці республіки Сан Сальвадор. Військове командування привладної хунти вислало негайно свої відділи проти партизан. Згідно з його комунікатом з поля бою, військові вдалося не лише стримати наступ, але й оточити одну з більших бойових партизанських груп у силі понад 400 людей. Бої з тією групою тривають далі, одначе повна перевага на боці урядових військ. Всіх партизан військове командування начислює на коло тисячі бійців. Вони добре озброєні та вишколені й мають кваліфікованих старшин. Не зважаючи на це, командування заповідає недалеку перемогу.

ІРАК ВІДКРИВ НОВИЙ ФРОНТ з Іраном. Є це фронт у крайній північній частині іраксько-іранської границі. По обидвох боках того відтинку спільної границі на відстані коло 200 миль живуть курди. В Ірані живе понад три мільйони курдів, з того головна частина — на пограниччі з Іраком, в провінції Курдистан. В Курдистані вони живуть компактною масою і майже безперебійно намагаються осягнути автономію. Всі іранські уряди, а найбільше попередній режим шаха, здушували ці прагнення силою. Так само поступають і Ірак та Туреччина, де живе багато курдів. Одначе тепер з воєнної конечности уряд Іраку почав допомагати курдам харчами, зброєю та військовим вишколом. Курдські партизани здобули були раніше головні міста провінції Курдистан у Магабад і Санандаж, але мусіли їх опустити під тиском відділів іранської регулярної армії. Тепер воєнні події на їхніх теренах уможливлять їм поширити свою бойову діяльність та мобілізувати й школити значно більші як дотепер відділи. Іранський уряд виразно занепокоєний перенесенням воєнних дій на цей новий відтинок границі.

Греція приступила до Европейського спільного ринку

Атени, Греція. — З першим січня цього року Греція стала десятим членом Европейського спільного ринку. Факт цей матиме вагомі наслідки не лише в господарській ділянці, але на всіх відтинках міждержавної співпраці, а в першу чергу в політичному відношенні.

Приступленням до Европейського ринку Греція зміцнила себе на зовні, ввійшовши в могутній бльок західньоевропейських держав, а в нутрі забезпечила себе перед несподіванками державних переворотів тощо. Хоч членство в Европейському ринку не виключає внутрішніх заколотів, але співпраця членів ринку така тісна, що вона утруднює такі несподіванки.

Греція є 10-тим членом спільного ринку. Вже нераз були розмови про її приступлення до „клюбу 9-ти", але не було особливих причин, які приспішили б це. Тепер політичне положення в тій частині світа міняється. Росія творить у Сирії, з якою вона заключила недавно пакт „приязні й співпраці", свій міцний плацдарм, а в Лівії російські впливи, зброя й дорадники відіграють щораз більшу ролю. В такій ситуації Греція мусить шукати близької співпраці з державами Західньої Европи.

Після приступлення Греції до спільного ринку приспішено підготову до приступлення ще двох европейських держав до спільного ринку. Ними є Еспанія й Португалія. Тоді це буде „спільнота 12 держав", яка не лише обніме майже всі европейські країни, але й стане одним з найбільших і найсильніших комплексів у світовій господарці. Приступлення до спільного ринку в найменшій мірі не заторкає політичної суверенности його членів, а тим більше їхньої самобутньої культурної творчости. Всі ті держави є частинами, як це висловався колись Шарль де Ґоль, „Европи батьківщин", тобто спільнотою абсолютно вільних і рівних партнерів, серед яких ніодин не збирається й не може бути „старшим братом". Саме і це є найсильнішим об'єднуючим чинником Европейського спільного ринку.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $30.00, 6 months — $16.00, 3 months — $9.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Помер король — хай живе король!.."

У тому оклику, яким у королівській Франції сповіщали про смерть монарха і прихід до влади його наступника, вміщається глибока філософська правда. Вона висловлена іншими словами в іншій формі багатьма поетами й ученими світу та мудрістю різних народів. „Все йде, все минає і краю не має..."—писав Шевченко і в іншому місці: „Було колись в Україні ревіли гармати... минулося, не вернеться". В Англії й Америці знають, що „нема чого плакати за розлитим молоком..." Українські люди потішають осиротілих членів родини: „Бог дав, Бог взяв". А стародавній грецький філософ схопив ту мудрість у двох словах: „Панта рей" — „Все пливе"...

У минулому 1980-му році було у широкому світі, в Україні і серед української вільної громади багато-багато подій, що перейдуть до історії. Їхня оцінка залежить від світогляду і від вдачі того, що дану подію оцінює. Іншими очима дивиться людина погідна і скромна, іншими прудка і вимоглива. Інакше справи оцінює оптиміст, інакше скептик чи песиміст. Але ніхто з них не заверне того, що вже сталося. У політиці (і в буденному житті сірих людей) існує засада: триматися незмінних, вічних принципів, як любов до батьківщини, потреба діяння в її користь; як віра в Провидіння і свідомість конечности нести далі життєвий хрест. Розлитого молока позбирати вже не можна, але можна зібрати черепки розбитого глечика і старатися зліпити їх назад. Існує мудра засада — розв'язувати всі проблеми з очима на майбутність, а не з поглядом у минуле, та оцінювати теперішнє так, яким воно є. Можна направити дещо із поганої спадщини, але завернути колесо історії назад — неможливо.

Було у минулому році багато гарних, радісних, величних подій, бо так буває у житті кожної одиниці і в житті народу, — де поруч з отими гарними і радісними подіями були й сумні, прикрі, скорботні. Але це вже було, а ми вже переступили поріг 1980 року до його наступника, до 1981-го року. Що в ньому станеться — один Господь відає. Але всі речі роблять люди. Самі події не являються, як „деус екс махіна" несподівано, з пустки. Існує логіка в розвитку подій, хоч інколи, коли з'являється на сцені громадського життя велика людина понадпересічної міри, то може повернути хід подій в непередбаченому напрямку. Бувають теж несподіванки — вони інколи ніби перечать логіці, проте несподіванка є реальним чинником — і в житті людини і в житті народів.

Минулий 1980-ий рік передав у спадщину своєму теперішньому наступникові 1981-му рокові незмінне горе в Україні. Він передав ту саму місію вільної української громади в діяспорі, що була й раніше, відколи існує ця вільна громада — діяти у добро країн нашого поселення, діяти у добро наших земляків в Україні; діяти у добро ідеалу, що його всі ми без різниці статі, віку і світогляду визнаємо; у користь української визвольної справи. Це вже ніби втерта фраза, проте не є пустою фразою ідея, не є пустою фразою державницький ідеал. Треба тільки діяти по лінії користи для того ідеалу, а не шкоди. У минулому і новому теперішньому році зобов'язує нас, вільних українських людей, той сам імператив: бути з'єднаними, розмежовувати речі великі від речей малих, дивитися на Україну і її потреби, а не на будь-які вужчі інтереси, діяти „в один гуж".

Людина — найскладніший механізм з усіх складних механізмів. Інколи найбільш учені психологи не в силі збагнути, якою насправді є людина, що він її аналізує; якими критеріями вона керується у своїх ділах. І є люди прямолінійні, такі, що їхні вдачі і їхні думки видні, наче у чистому ясному дзеркалі. Але людина, створена на образ і подобіє Всевишнього, має дарований їй розум, який диктує розв'язування найважчих проблем. Ми маємо їх повні руки. Але вони — складні проблеми — існують на те, щоб їх розв'язувати. І можна розв'язувати їх навіть без великого зусилля. Потрібна одна передумова: добра воля. При добрій волі, при конструктивному підході до складної проблеми розв'язка насувається наче автоматично. І навпаки — коли існує злонаміреність — проблема створює людям, громаді, народові непосильні труднощі.

Вступаючи у Новий 1981-ий Рік можна побажати Україні, щоб вона бачила упадок імперії і дістала новий шанс здвигу. Можна побажати Америці, щоб за нового Президента піднісся її престиж, щоб вона перемогла важку економічну кризу та зупинила імперіялістичний похід Москви. І можна та треба побажати цілій українській вільній громаді життя у згоді і гармонії, а всім окремим українським людям — погоди духа.

Людмила Волянська

УКРАЇНА НЕ СХИЛЯЄ ЧОЛА

Рік 1980-ий позначився в Україні ще тяжчим і сильнішим тиском на всі прояви української самобутности й відрубности; позначився тиском на все, що скріплює почуття національної ідентичности та демонструє прив'язання до національної минувшини українського народу.

У мовній політиці російсько-комуністичного окупанта тепер запанувала третя фаза творення одного „совєтського народу" з однією „мовою Леніна", тобто російською. Коли перша фаза твердила про те, що необхідно знати російську мову всім „національним", бо це „засіб порозуміння", то в другій фазі наступу на мови національних республік оголошено російську мову вже „другою рідною мовою", а в третій фазі — російській мові надано майже „божеські прикмети": вона „міняє особовість" людини, є відповідальною „за розвиток моралі", „логічного думання й світогляду", і тільки ті, що нею володіють, — як виходять з того шовіністичного російського офіційного ствердження, — матимуть „повне зрозуміння" всього того, що відбувається у світі і в СССР. Це вже „оголтілий" мовний шовінізм, який піднесено як наказ для всіх народів Совєтського Союзу.

Питання мови — не теоретичне, бо разом з ним продовжується і посилюється безпощадний наступ на всіх тих, що не хочуть підпорядковуватися цій дикій вимозі. За ґратами опинилися всі українські відомі правозахисники, і арешти продовжуються серед все нових і нових оборонців права українського народу бути українським.

Вся Українська Гельсінкська Група виарештована і її членів засуджено на довгі кари з тим, що поновлюються засуди навіть четвертий раз, — як це є з Вячеславом Чорноволом, — щоб ті правозахисники, які могли б уже вийти з тюрем, відбувши свої строки, — за ґратами і залишилися до кінця життя. Виходило б з того, що групи, які стояли за принцип гласности у своїй діяльності, зазнали повного фіяско, що всі вони програли...

Але тут ми зустрічаємося цього 1980-го року з новим феноменом нашої боротьби за людські й національні права. Цього року встали до життя на Україні дві формації, національні й виразно політичні: „Український Патріотичний Рух" і „Український Національно-Визвольний Фронт". Народження цих двох формацій зумовлене було тим, що витворився певний вакуум в українському політикумі, коли Українська Гельсінкська Група легально зазнала цілковитого погрому в двох останніх роках. З таким станом — як бачимо, не могла погодитися українська самооборона і вона знайшла для себе нові вияви, нові русла для боротьби.

Коли правозахисний рух „Гельсінки" мав своєю основною ознакою гласність, то УПРух і УНВФронт не оголошують усіх своїх членів. Другою відміною є те, що широкий правозахисний рух був український і в той сам час — міжнаціональний. Нові ж ці формації вже є суто-українськими національно-політичними організаціями, які, — як підкреслюють знавці цих справ у діяспорі — А. Камінський і Б. Левицький, — поставили в свою програму на перше місце точно визначені державницько-самостійницькі категорії і постуляти: вихід України з СССР, деколонізацію України і створення самостійної української держави.

Звичайно можна тільки радіти з того факту, що українці — невгнуті в боротьбі за найвищі ідеали народу — волю й незалежність. І вони ці безстрашні люди знають, що дорого коштуватиме їм ця боротьба. Але боротьба неминуча. Вони знають і кажуть: „Доля всіх інших народів СССР залежить від того, чи виграє російський шовінізм свою війну з українським національним організмом, чи цієї війни російський шовінізм не виграє". Бо, бачимо, якраз на території України рішатиметься доля й інших народів, поневолених Росією. Тому вислід цього двоборства важливий не лише для українців, а для всіх поневолених народів у СССР, ба, навіть для цілого світу!

Цікавою рисою цих рухів є теж, що вони уважають українську еміґрацію в діяспорі частиною рідного народу. Вони звертаються до СКВУ з певними завданнями. Вони стоять на базі демократичного ладу і плюралізму в майбутній українській державі, де буде повне забезпечення прав національним меншостям. Вони також підкреслюють, що усамостійнення України вийшло б на користь і самій Росії, яка перестала б бути лихозвісною Тюрмою Народів і для власного (російського) добра.

Ці організації також дали повну підтримку репресованому Володимирові Клебанову, шахтареві з Донбасу, засновникові міжпрофесійного об'єднання робітників, зародку незалежної профспілки в СССР, — щось на зразок польської „Вольносці", якій також Україна співчуває та до діяльности якої пильно приглядається. Український Патріотичний Рух реагує на всі інші події в світі, як це висновуємо з його протестів проти Московської олімпіяди влітку цього року в Москві та із заяв солідарности з західнім світом бойкоту Москви через її інвазію на Афганістан і подібне.

У меморандумі до Об'єднаних Націй УНВФ в кінці грудня 1979 року, отже всього рік тому, визначено виразно мету — „вихід України зі складу т. зв. СРСР і створення незалежної демократичної держави". Вільна демократична українська держава виписана і на прапорах УПР, як читали ми у зверненні з лютого 1980 року. Тому у підсумку можна знову бачити, що прагнення українського народу до волі такі великі, такі сильні, що на порозі нового 1981-го року українцям на поселеннях не можна впадати в розпач, бо є ще люди на Україні, що свого життя не шкодують, щоб Україна була вільною. І не Москви, а наша буде перемога. Треба лише і з нашого боку робити все, про що просять нас українські патріоти з України.

Ярослав Гайвас

РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ В ТІНІ НЕБЕЗПЕК

Рік 1980 проходив у тіні двох подій, які сталися під кінець 1979 року. Обидві вони не лише тяжіли над розвитком подій на міжнародному відтинку, але також викликували драстичні дальші потягнення різних країн і глибокі ферменти. Ними були пірвання американських закладників ісламськими фанатиками за апробатою державних іранських чинників на чолі з аятоллою Хомейні, які перебрали владу після державного перевороту й усунення шаха, та збройний напад СССР на Афганістан. Обидві ці події були не лише несподівані й безпрецедентні, але вони вказували, що в міжнародному житті заломилися дотеперішні норми, й загально прийняті закони, а настав новий етап. Етап глибоких ферментів і силових пересунень у дотеперішній рівновазі, кінця яких і кінцевих наслідків годі передбачити.

Ці події загострили докраю стосунки між обидвома великодержавами, ЗСА і СССР, що відбивалося на всіх інших відтинках протягом цілого 1980 року. Вони так повнотно виявили справжнє обличчя і цілі політики СССР, що навіть найбільші оптимісти й ілюзіонери втратили грунт під своїми рожевими оцінками й наївними сподіваннями. В справі Ірану й американських закладників Москва займала цілий рік безкомпромісово цинічну поставу, підтримуючи аятоллу Хомейні і його співробітників. З тієї своєї постави Москва сподівається зібрати багатющі плоди, бо цим вона не лише розкладає Іран зі середини, поштовхує його до абсурду, ізолює від світу та розсварює з Америкою, але також прямо й безпосередньо приготовляє грунт для свого майбутнього втручання в іранські справи.

Напад Москви на Афганістан і остаточна його окупація та повне включення в совєтську систему й перетворення на базу для дальших російських пенетрацій, а навіть агресій, не могли не викликати в ЗСА засуду й спротиву. Ці дві події проілюстрували з одного боку розхитання і моральний розклад сучасного світу, бо не стало в ньому унапрямлюючих сил, а з другого — плянові й послідовні намагання СССР виповняти повстаючу порожнечу своїми силами, своїм змістом і підпорядковувати собі слабі місця, які в стратегічному пляні Москви в майбутньому відіграватимуть важливу ролю.

Рік добіг до кінця, і цих двох конфліктних вузлів не вдалося розв'язати. Всі намагання розв'язати проблему закладників — тобто добитися їх звільнення — закінчилися під кінець грудня переданням „остаточних" передумов Ірану до Вашінгтону. Безглуздя і безсоромність тих передумов говорять самі за себе, а одночасно вони вказують на безнадійну ситуацію Ірану.

Прямим наслідком подій в Ірані є збройний конфлікт Ірак-Іран. Цей збройний конфлікт увійшов тепер в етап застою, але його наслідки безнастанно зростають. Починається це глибоким ускладненням у дотеперішньому спільному арабському фронті, який уже більше не буде таким, як був дотепер, навіть якщо б у майбутньому вдалося його якось наново зліпити. Події ці зіпхали на дальший плян палестинсько-ізраїльський конфлікт, який був роздутий до невластивих йому пропорцій, а також поставили перед Ізраїлем конечність не вичікувати, але рішучіше розв'язувати поодинокі елементи своєї політики, а навіть екзистенції.

Унія Сирії з Лівією, яка вона не була б, змушує Єгипет не лише до зміцнення співпраці з Ізраїлем, але також до ревізії відношень з арабськими країнами. На цьому, очевидно, не закінчаться посередні чи безпосередні наслідки іранських абсурдів.

Сам собою напад СССР на Афганістан був причиною до основного пересунення на лінії відносин ЗСА — СССР. Господарські санкції, застосовані ЗСА, показали, що ті країни Заходу, які своїми господарськими пов'язаннями з СССР намагалися його уцивілізувати й обкультурнити і якоюсь мірою узалежнити від себе, в дійсності куди більше узалежнилися від Москви. СССР як тоталітарна країна не має труду зірвати господарські зв'язки навіть ціною резиґнації з різних вигод, але Захід цього не може зробити. І тому всупереч своїм довготривалим потребам одна за одною країна Заходу — союзника ЗСА, викручувалися від санкцій і шукали різних шляхів, щоб ломати їх. Найвиразніше було це видно в зв'язку з Олімпіядою в Москві. Раптом держави й їхні уряди, — а в Олімпіяді беруть участь національні дружини, а не спортові клюби, — пересували рішення і відповідальність за „брати чи не брати участь" на спортові централі. Тому й не дивно, що тільки деякі держави Заходу пішли слідом ЗСА.

Одначе не можна заперечити, що Афганістан відновив процес затіснювання відносин і співпраці ЗСА і їхніх союзників. Виявилось це на конференції у Венеції, хоч заки до неї дійшло, всупереч будь-якій логіці політичного поступування, президент Франції Валєрі Жіскар д'Естен полетів до Варшави на зустріч з Брежнєвим, а канцлер Західньої Німеччини Гельмут Шмідт подався до Москви. Правда, на тих зустрічах вони рішуче протиставилися московському натискові і

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Левенець

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Очевидно маємо на увазі українську зорганізовану спільноту на поселеннях у країнах вільного світу, яка має чітко окреслені завдання до виконання — нести слово правди про Україну й український народ, про його минуле й сучасне, про боротьбу, яку він веде доступними йому способами з комуно-московськими окупантами. Це обов'язок нас усіх і від нього ніхто нас звільнити не може.

Американський соціолог Коген окреслив свого часу побудову світу колом — особа, родина, громада, спільнота, держава, світ. На його думку, що ширше коло, то кращі вигляди на успіх. Крім того, кожний з нас повинен мати якусь ціль в житті, тяготіння до чогось конкретного, свій, так би мовити, національний „дім". А де наш дім? Скільки нас, може десятки тисяч, блукає по чужих завулках, „шукає чужої правди", не знаходить дуже часто на протязі цілого свого життя оцього національного „дому". А Господь Бог, Творець цього світу, наказав нам бути українцями і тоді ніхто не почуватиметься самітним, опущеним чи загубленим.

Кажуть, що зорганізоване суспільство в державі — це державно-творчий зав'язок, але коли народ бездержний, коли батьківщина перебуває під окупацією чужих ворожих нам сил, то спільнота є символом і фундаментом державности. Чому тоді блукати чужиною одинцем, чому не боротися, не змагатися за привернення, за віднову української державности, як це роблять численні інші народи, навіть напівкультурні африканські племена? Великого героїзму не треба, щоб бути членом великої зорганізованої громади, хоч вона дуже часто недосконала, розсварена, зрізничкована, — але вона українська, своя, рідна.

У журналістичній практиці ми не раз зустрічалися із закидами, що у нас немає „єдности" і тому багато людей стоять осторонь зорганізованого життя, бо вони розчаровані. Ті, які висувають такий аргумент, помиляються дуже, бо абсолютної єдности ніколи не було й не буде у складному суспільстві, яке навіть повинне бути плюралістичним. Або ясніше скажім — нема її абсолютної і серед маленької частини українського народу — еміґрації, яка була змушена покинути Батьківщину перед другою навалою комуно-московських орд, що нищили по дорозі все українське, все національне, все дороге українському серцю.

Слово „єдність" треба замінити іншими словами, наприклад, „співпрацею", „координацією", „зговоренням", особистою і збірною пошаною до думок інших тощо. Але не втечею від зорганізованого життя чи пасивністю, яку навіть дехто може кваліфікувати суспільним і національним шкідництвом.

Ці думки насуваються нам на переломі старого 1980-го і Нового 1981-го років, бож наш еміґраційний, чи як хочете, національно-суспільний корабель мусить пливти далі по розбурханому морі, на якому він все зустрічатиме поважні перешкоди. Від нас залежатиме, чи ми будемо боротися з перешкодами і їх оминати й усувати, чи самі власними руками розпічнемо непохвальне діло затоплювання „корабля".

У цьому випадку питання треба ставити ясно, нічого не завивати в папірці, бо така тактика є дуже шкідливою для нашої національної справи і руйнує візію того, що повинно прийти у висліді нашої праці. Прислухаймося тільки до реакції Москви на кожне українське корисне діло, наприклад, на відбуті нами вже три Світові Конґреси Вільних Українців, на постанову про деколонізацію СССР, на більші українські почини — Катедри Українознавства в Гарвардському університеті; Енциклопедію Українознавства; корисні чужомовні видання; організацію міжнародних наукових з'їздів з доповідями видатних західніх політиків, як в МакМастерському університеті; успішно ведені молодечі табори кожного року; різнородні конференції з участю українських представників, як ось у Копенгагені, Мадриді, Мехіко Сіті чи в азійських, південноамериканських та европейських столицях; на розвиток Українських Церков; Вільну Олімпіяду з участю українських спортовців і спортовців інших національностей; виступи новоприбулих дисидентів, про-

(Закінчення на стор. 3)

Василь Ящун

КУЛЬТУРА НАРОДУ — ТВОРЧИЙ ЧИННИК ЙОГО ІСТОРІЇ

(II)

Ці досягнення у царинах культури народу є критерієм його вартости й мірилом його респектабельности в очах інших народів. На цих досягненнях з їх основним стрижнем — науково-дослідними завоюваннями, будувалось і будується національне і політично-державне життя народів. Без високої культури в широкому значенні того слова немає національної сили і не може бути мудрої політики, мудрих державно-творчих чинів і позитивних ростів історичних епох. Певно, може статись так, що ворожі сили можуть знищити науково-культурні надбання народу, і цей народ мусітиме наново будувати свою культурну силу, як і природні стихії — буря, вода або вогонь — можуть знищити дім працьовитого власника, але певним є, що поза таким винятковим становищем висока культура — це успішний шлях до національної і державно-творчої будови, її вивершування й закріплювання.

У якому ж становищі був і є наш народ у цьому відношенні? Обширніша відповідь на це питання зайняла б кількасот сторінок друку. Тож я обмежусь лиш до сутніх і коротких стверджень.

Український народ за тисячу років свого існування створив багату культуру, духову й матеріяльну. Розвиток духової культури в усіх її різновидах (література, музика, малярство, різьба, філософія, ввесь стиль життя-буття), відбувався до большевицької революції на основі ідеалістичного світогляду з його головною силою — християнською традицією. Княжа доба Київської Руси від XI до XIII століття — це золотий період цієї культури. Він багатий на твори перекладної й реґіональної літератури з її шедевром „Слово о полку Ігоревім". Високо стояла освіта, головними носіями й патронами якої було духовенство. Крім абстрактних знань з богословської ділянки і середньовічної філософії були поширені знання з ботаніки, зоології, алґебри, астрономії і медицини, що їх черпали з таких творів, як „Фізіолог", „Шестиднев", „Палеї" та інших. Розвинута була архітектура і образ ворче мистецтво. Багатий був народний пісенний репертуар.

На жаль, друга половина XIII століття та наступні XIУ і XУ століття позначились спадом цього розвитку через княжі міжусобиці, інвазії кочовників, головно татар, та в певній мірі через денаціоналізацію деяких українців з провідної верстви в період литовсько-польської нашої історії.

Після цього періоду прийшло знову культурне піднесення в XУІ, XУІІ і дальших століттях у ділянках стислих і гуманістичних наук. Двигуном відродження були школи Братств Львівського й Київського, академії — Острозька й Могилянська, а далі в XIX столітті університети — Харківський, Київський і Одеський. З тих установ вийшли кадри вчених і наукових дослідників. З Могилянської Академії вийшли такі світила, як Григорій Сковорода, Величковський, Гамалія (філософи), Іван Хмельницький (юрист), Петро Симоновський, Юрій Кониський, Григорій Полетика, Микола Бантиш-Каменський, Василь Рубан, Микола Маркевич (історики). З Харківського університету вийшли Ізмаїл Срезневський і Олександер Потебня (філологи). Багато вчених із Могилянської Академії працювали згодом на російській території, даючи поважний вклад у розвиток російської культури. Чимало українських учених працювали теж і в інших слов'янських академіях. Особливе значення в розвитку української науки мало НТШ, засноване у Львові в 1873 році, яке згуртувало найкращих науковців сходу й заходу України та видавало численні наукові праці. Між світськими науковцями цього періоду слід відзначити Івана Франка, Степана Смаль-Стоцького та Михайла Грушевського, а між теологами — митрополита Андрея Шептицького.

Літературне зростання набрало сили з появою Котляревського, Шевченка і Костомарова, і літературне українське поле почало вкриватись високоякісними творами. Українська літературна продукція, хоч і не досягла — за загально-визнаними критеріями — рівня літератур німецької, французької та англійської, проте чимало її шедеврів не уступають шедеврам цих літератур. Згадати б лиш Івана Франка, Лесю Українку, Марка Вовчка, Михайла Коцюбинського, крім відзначених уже Шевченка, Котляревського і Костомарова.

Українське малярство сягає ще часів трипільської культури. Імпозантні є фрески, мозаїки і ікони княжої доби, подивугідні бароккові іконостаси й портрети. В епоху барокко багато українських мистців працювали в Москві, а в епоху клясицизму — в Петербурзі. (Це багато-багато імен, серед них найвідоміші, напр., Дмитро Левицький і Володимир Боровиковський). Найвизначніші українські мистці-малярі емігрували в XУIII ст. до Петербургу і згубили чи й зреклись своєї національної ідентичности і тим чином українське мистецтво втратило найбільш творчі таланти, між ними Іллю Репіна, Івана Айвазовського, Олександра Литовченка й інших. В епосі реалізму слід відмітити Миколу Івасюка — автора імпозантної картини „В'їзд Богдана Хмельницького до Києва".

В епосі імпресіонізму (кінець XIX - початок XX століть) з Краківської школи мистецтва вийшли: Іван Труш, Микола Бурачек, Михайло Жук й інші. Мистець Микола Новаківський мав малярську школу у Львові, що з неї вийшло багато малярів. Михайло Бойчук — основник школи монументалістів.

В музичній культурі український народ має теж поважні досягнення, хоч про нас мало знає світ, на жаль. Тут слід відзначити такі імена, як Микола Дилецький (XУIII ст.), теоретик хоральної музики; Дмитро Бортнянський, Максим Березовський і Артем Ведель; та відносно новіших: Миколу Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича, Б. Лятошинського, С. Людкевича й багатьох інших.

(Продовження буде)

Рік, що закінчився...

(*Продовження зі стор. 2*)

не поступилися перед погрозами й побренькуванням шаблею з боку совєтських лідерів, але все таки допомогли Москві відзискати лице й переломити ізоляцію після збройного нападу на Афганістан.

Уряд Картера консеквентно підкреслював своє невизнавання зміненої ситуації в Афганістані. У травні президент Картер не полетів на похорон маршала Тіта, щоб не зустрічатися з Брежнєвим. Рівнобіжно з тим Президент ЗСА і його уряд активно зміцнювали пов'язання держав, які також рішуче протиставилися совєтським імперіялістичним плянам. В часі похорону прем'єра Японії Масайоші Огіри відбулися зустрічі президента Картера з прем'єром КНР Гуа Ґуофенгом, після якої зміцнилися зустрічі американських чинників з китайськими та їхня співпраця. Повне дипломатичне визнання КНР з боку ЗСА та обмін амбасадорами почали давати свої плоди. Враховуючи серйозність російського тиску й конечність ефективного протиставлення, президент Картер проголосив так звану Директиву 59, якою змінив й усучаснив дотеперішню атомову оборонну доктрину на випадок совєтського нападу на ЗСА або їхніх союзників. В Перській протоці та на водах Індійського океану уряд ЗСА сконцентрував сильні морські одиниці, чим значною мірою протиставився совєтським намірам і плянам, а рівнобіжно з тим почав розбудовувати сухопутні бази. Однією з найважоміших став Єгипет, де почали стаціонувати покищо незначні американські відділи, появилися на постійно американські воєнні літаки, накінець відбуто спільні єгипетсько-американські маневри.

У відношенні до европейських союзників Вашінгтон щораз виразніше й рішучіше ставив вимогу, щоб оборону своїх кордонів, своїх берегів і своєї внутрішньої безпеки вони взяли на себе. Війська ЗСА будуть і надалі в Европі, але головний тягар оборони має спочивати на европейських арміях і европейських платниках податків. Новообраний президент ЗСА Роналд Реґен зобов'язався цю лінію продовжувати.

Одначе не минула американського народу і дуже гірка чаша. Нею була невдача літунського десанту в Ірані зі завданням звільнити закладників. Закладників не звільнено та ще й до того в зударі гелікоптера з транспортовим літаком згинуло вісім американських вояків. Це була вельми гірка пілюля. Одначе треба сподіватися, що з неї американське правління й командування витягнули правильний висновок: положення дуже серйозне й ще більше серйозно треба поставитися до нього.

Проблеми...

(*Продовження зі стор. 2*)

голошування Українських Днів у Конгресі ЗСА, у стейтових і міських урядах, ба навіть українське святкування Дня Незалежности 22 Січня, — все це викликає в комуно-московських верховодів шалену лють і тоді ллються цілі потоки комуністичної злости на наші голови.

Немає сумніву, що і в 1980 році українські спільноти на поселеннях, а зокрема велика громада у З'єднаних Стейтах Америки, мали деякі успіхи на зовнішньому і внутрішньому відтинках, тільки ми їх самі не вміємо оцінити. Російські єдинонеділимці, наприклад, твердять, що „ґалічанін Добрянський" створив у Вашінґтоні „потужну сепаратистичну лаббі", на послугах якої перебуває чимало видатних американських законодавців. Ми, однак, дуже часто кидаємо камінчиками в городець проф. д-ра Лева Добрянського, називаємо його „скрайнім республіканцем" і не визнаємо за малими винятками прилюдно його великих досягнень у поширенні кола приятелів для української визвольної справи, що є нашим чи не найголовнішим завданням на поселеннях, щоб забезпечити тут нашу постійну присутність.

Українська громада — це твердий фундамент нашого збірного життя і таким ми його повинні вважати, не зважаючи на неуспіхи, на більш чи менш щасливо відбути конґреси чи з'їзди, бо конґреси ми можемо повторити, неполагоджені справи направити, різниці поглядів вирівняти, але ми вже знову не збудуємо зорганізованої громади, якщо її нашими таки руками зруйнуємо. Бо ніхто за нас не збереже здобутого, як не зробимо цього ми, свідомі українці, ті, які в минулому доконували чуд і гідно прославляли українське ім'я серед вільних народів Заходу. Цю місію ми добровільно вибрали, цю місію прирекла нам Україна, і тому вона повинна бути для нас священною.

Помер старшина УГА д-р Ярослав Гинилевич

Сотник УГА д-р Ярослав Гинилевич

У вівторок, 14-го жовтня ц.р., на 89-му році свого трудолюбного життя, відійшов у вічність сотник, лікар Української Галицької Армії, професор медицини, д-р Ярослав Гинилевич, лицар-командор Ордену св. Сильвестра Папи.

Народився він 9-го квітня 1891 року в селі Шумяч, повіт Турка. Походив із стародавнього українського патріотиного роду, де його батько о. Володимир Гинилевич був визначним українським громадським діячем і пробудителем рідної Лемківщини.

До гімназії ходив у Перемишлі, а бувши студентом медицини у Львові брав живу участь у боротьбі з поляками за український університет і був поміж (підсудними 101-им студентом) у відомому політичному процесі у Львові.

Після закінчення у 1916 році медичних студій був приділений в часі Першої світової війни санітарним медиком до 41-го піхотного полку в Чернівцях і з цим полком брав участь у боях на італійському фронті.

По розпаді австро-угорської монархії—у жовтні 1918 року— негайно, вже 1-го листопада 1918 року, зголосився до рідного війська у Львові і на наказ Тайного Військового Комітету, під ранок, між 3-ою і 4-ою годиною того ж дня разом з четарем Леґіону Українських Січових Стрільців Гр. Трухом (о. Василіянин, помер 9-го травня 1959 р. в Канаді) роззброїв австрійську військову корпусну команду— Мілітеркомандо — у Львові. Опісля, ввечері 4-го листопада, ідучи санітарним автом по поранених на головній пошті, був тяжко ранений.

По відступі українських частин зі Львова (21-го листопада 1918 р.) і після вилікування був приділений як медик до 7-ої Львівської бригади, в рядах якої перебув в червні 1919 року славетну Чортківську офензиву, а після відступу УГА за Збруч у липні 1919 року—відомім Чотирикутнику Смерти пережив щасливо страшну пошесть тифу.

Після підступного роззброєння галицьких частин поляками в квітні 1920 року попав до польського табору полонених в Тухолі на Поморі.

По однорічнім побуті в Тухолі повернувся до Львова і брав там активну участь у всіх важливих національних справах. Працював повних 19 років безкорисно в клініці Народної лічниці і зібрав понад 20 тисяч польських золотих на будову українського шпиталя. Був приватним лікарем Митрополита Шептицького і його брата о. ігумена Климентія Шептицького. Був також професором медичного факультету у Львівському університеті

Виїхавши в 1944 році на еміграцію; замешкав стало у Мюнхені, тут відкрив свою лікарську практику, став професором УТГІ і деканом його фармацевтичного факультету, а від 1951 року був постійним головою Української Медично-Харитативної Служби (колишній Український Хрест), яка дає допомогу не тільки українцям в Німеччині, але також і в інших країнах.

Папа Павло УІ- ий відзначив його 1964-го року титулом лицаря-командора Ордену св. Сильвестра Папи.

Тут слід згадати, що в УГА разом із батьком о. Вол. Гинилевичем, який був капеляном УГА (помер на тиф 1-го грудня 1919 року в Глібовій, пов. Нова Ушиця на Поділлі), були і чотири його сини, а саме: д-р Іван Гинилевич, д-р Ярослав, Константин і Степан. Найстарший Іван був поручником при тяжкій артилерії в Перемишлі, в часи Першої світової війни попав в російський полон, згодом був у Начальній Команді УГА артилерійським референтом, а після роззброєння галичан поляками в квітні 1920 року був у польському полоні в бараках на Ялівці у Львові, а по втечі з полону, в наслідок воєнних переживань помер у Львові в 1926 р.

Константин Гинилевич — технік. Як старшина австрійської армії служив в 10-му (перемиському) піхотному полку, на італійськім фронті попав у полон, з якого втік і через Відень прибув в Україну, де був приділений до Начальною Команди УГА в Кам'янці як телеграфічний референт. До Галичини повернувся у 1921 році з частинами Дійової Армії УНР.

Степан Гинилевич у часі Першої світової війни служив при австрійській армії, на італійському фронті був поранений, згодом при УГА був старшиною при 7-ій Львівській бригаді і за свою відвагу і хоробрість був розпорядком Державного Секретаріяту Військових Справ ч. 3346, з дня 1-го березня 1919 року, піднесений до ступеня поручика. За Збручем в Чотирикутнику Смерти пережив тиф; до Галичини повернувся в 1920 році, переслідуваний поляками як член підпільної організації УВО, перейшов до Чехії, де у Празі закінчив Лісову Академію. В обороні самостійної Карпатської України згинув в 1939 році в бою з мадярами і був похований в селі Волове.

У понеділок, 20-го жовтня ц.р., похорон відправив Владика Платон Корниляк в катедральним храмі у Мюнхені.

Добра пам'ять про вірного сина України та народного діяча д-ра Ярослава Гинилевича залишиться між його побратимами по зброї як старшинами, так і стрільцями славної і лицарської Української Галицької Армії надовго.

Дмитро Микитюк

ЦЮРІХ, ФІНАНСОВА СТОЛИЦЯ ШВАЙЦАРІЇ, знов став місцем вуличних демонстрацій. Демонструвала молодь, яка домагалася поновного відкриття недавно закритого міською управою Дому молоді. Хоч цей Дім проіснував коротко, але його історія багата. Молодь домагалася демонстраціями призначення їй якогось міського будинку й улаштування там коштом міського бюджету дому молоді. За короткий час після відкриття того дому, до поліції почали напливати вістки про продаж наркотиків у ньому. Занепокоєна цим поліція вирішила перевести ревізію. І дійсно; знайдено наркотики, так само знайдено зброю й арештовано деяких осіб, що їх уже раніше поліція пошукувала. Після того міська управа рішила замкнути це гніздо злочинів. Заінтересовані дальшим утримуванням того дому зорганізували масову демонстрацію, в часі якої прийшло до бійки з поліцією.

ЯК ПОВІДОМЛЯЄ МІЖНАРОДНА ПРЕСА, в столицях різних африканських держав помітно велеке занепокоєння з приводу прибуття до столиці республіки Чад Н'Джамена поважних контингентів лівійських військ. Лівійські відділи в Чаді, які начислюють понад чотири тисячі бійців, вислали значне число вояків, озброєних наймодернішою зброєю і вишколених совєтськими військовими дорадниками до Н'Джамени, де вони розбудовують міцну воєнну базу. Лівійські танки совєтської конструкції патролюють по вулицях столиці й бльокують усі дороги до міста. Крім цього, окупують вони і зміцнюють домінуючі пункти в країні. Сусідні африканські країни виразно занепокоєні подіями в Чаді. Змасовлення лівійських військ у столиці, прибуття туди совєтських танків Т-54 і Т-55, спеціяльно пристосованих до боїв у гарячих піскових пустелях, підготова кватир для дальших відділів висувають можливість збройної інтервенції Лівії ще і в інших сумежних державах, які під кожним оглядом заслабі, щоб опертися багатій Лівії, озброєній Москвою.

В КАБУЛІ, СТОЛИЦІ АФГАНІСТАНУ, повідомили про смерть трьох членів родини Бабрака Кармаля, коли вони пробували втекти за кордон. Четвертий підпільний діяч і командир одного з партизанських загонів, врятувався через кордон до Пакістану. З ним прибули й й інші, що врятувалися.

В ЦЕНТРАЛЬНІЙ АФРИКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ, яка недавно за „царювання" імператора Бокасси була „імперією" відбувся суд проти того ж імператора Жана Беделя Бокасси. У вересні 1979 проти того імператора відбулася револьта, й він утік за кордон, а тепер його позаочно судили за різні злочини, надужиття, крадежі державного майна тощо і засудили його на смерть. У часі коронації імператора Бокасси декілька років тому спровадили були табун білих коней, організували великий відділ удатних їздців, які піднесли „маєстат" коронації. Імператор Бокасса в усьому взорувався на імператорі Наполеоні І, навіть свій трон наказав окрасити наполеонівським орлом. Кошти коронації Бокасси з'їли цілий річний бюджет цієї найубогішої африканської держави, яка має тільки одно значніше джерело прибутку — діяманти. Але гроші з продажі діямантів імператор забирав здебільшого собі. Революцію проти нього, між іншим, підтримав французький уряд після того, як імператор власноручно пописувався у вбивстві людей.

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що 16-го грудня 1980 р., з Волі Божої, відійшла від нас у Вічність

наша Найдорожча

МАМА, БАБЦЯ, ПРАБАБЦЯ, ТЕТА І ШВАҐЕРКА

бл. п.

МИХАЙЛИНА з ГУТОВИЧІВ КУЦ

уроджена 19-го листопада 1890 р. в Дрогобичі.

ПОХОРОН відбувся 19-го грудня 1980 р., з похоронного заведення Насевича, до української католицької катедри Непорочного Зачаття, в відтак на український цвинтар на Факс Чейс.

В глибокому смутку:
доньки:
ОКСАНА КОЛІНКО з мужем ВАСИЛЕМ
МИРОСЛАВА БОЙЧУК
ЯРОСЛАВА
АЛЕКСАНДРА
внуки:
ЗІРКА МИСЬКО з мужем БОГДАНОМ і сином ЕРАСТОМ
ЮРІЙ з дружиною ГАЛЕЮ і синами ВІКТОРОМ і АНТОНОМ
ОРЕСТА
ІРЕНА
ЗЕНОВІЙ
братанич — ЕВҐЕН ГУТОВИЧ з родиною
шваґерки:
СТЕФАНІЯ СЛЮЗАР
АЛЕКСАНДРА КУНИЦЬКА
Ближча і дальша Родина в Америці і в Україні

В ДРУГУ, ДУЖЕ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ НА ВІЧНУ ВАТРУ

нашого Найдорожчого
МУЖА І БАТЬКА

бл. п.

АНДРІЯ ЗЕНОНА МИЦЯ

буде відправлена

СВЯТА ЛІТУРГІЯ

в понеділок, 5-го січня 1981 р., о год. 6:30 ранку в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Просимо про молитви в намірені спокою Його Душі.

ДРУЖИНА і ДІТИ

Ділимося сумною вісткою, що 16-го грудня 1980 року, нагло, відійшов від нас на 75-му році життя,

бл. п.

БОГДАН ЄЛЮК

Перед війною Покійний жив в Бережанах, де учителював в гімназії, після війни виеміґрував до Арґентини, а опісля до Чікаґо в ЗСА, останніх 5 років Покійний перебував в Мехіко і Каліфорнії.

ПОХОРОН відбувся 18-го грудня 1980 р. в Сан Дієґо, Каліфорнія, з української церкви Матері Божої Неустаючої Помочі.

В глибокому смутку:
донька — ЛІДІЯ з чоловіком АНДРІЄМ КЕДЗЕРСЬКІ

Нехай американська земля буде Йому пером.

Ділимося з Рідними, Приятелями й Знайомими сумною вісткою, яка наспіла з України, що в п'ятницю, 19-го грудня 1980 року у Львові, по короткій недузі, відійшла у вічність, на 92-му році життя,

наша Найдорожча

МАМА, ТЕЩА й БАБУНЯ

бл. п.

ОЛЬГА з ЧМОЛІВ ЗІНКЕВИЧ

вдова по бл. о. крилош. Михайлові Зінкевичеві.

ПОХОРОНИ відбулися в понеділок, 22-го грудня 1980 р. Тіло Покійної спочило в родинному гробівці на Личаківському цвинтарі у Львові.

Просимо про молитви за спокій душі Покійної.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

В глибокому смутку:
СЛАВА — донька з чоловіком ОМЕЛЯНОМ КУШНІРЕМ й донькою КВІТКОЮ
ЗИНОВІЙ — син з дружиною ОЛЬГОЮ й дітьми АДРІЯНОМ, ІГОРЕМ й БОЖЕНОЮ з їхніми Родинами
РОМАН — син з дружиною АЛЬДОНОЮ й донькою ОКСАНОЮ

Учитель, який вмів дати дитині українську книжку

(Пам'яті Осипа Байка)

(Примітка редакції: цей допис, надрукований в „Свободі" з 13-го грудня ц.р., дістав при ломці газети невластивий початок — абзац з допису „З танкового нотатника", який був поміщений поруч. Тому друкуємо цей допис вдруге. Ред.)

Давно це було, мабуть, під кінець 50-их років. Я вперше зустріла проф. Байка в школі українознавства Товариства „Рідна Школа" при вулиці Черест. Був він невисокого росту, мав ясні очі, що щиро дивились прямо в обличчя, і говорив дещо лемківським говором. Учив першу клясу і завідував шкільною бібліотекою, яка вміщувалась у двох картонових скриньках.

Цю „бібліотеку" кожної суботи привозив в авті з дому до школи (бо шафи ми в школі не дістали) і двигав до кляси, в якій відбувалися лекції. Там перед початком навчання,— а лекції починались о 2-ій год. по полудні і діти сходились дуже вчасно— і в часі навчання позичав дітям книжки.

Але було у св.п. О.Байка й інше зацікавлення книжкою: він був любителем— переплетником. І всі книжки, які були в цій шкільній „бібліотеці", він завзято і ретельно оправлював. Не раз звертався навіть до нас, учителів, питаючи, чи маємо книжки до оправи.

Одного разу треба було мені позичити книжку і я, прийшовши вчасно до школи, пішла до кляси проф. Байка. Ставши в дверях його кляси, я побачила таку сцену.

Біля письмового стола стояв св. п. **Осип Байко**, а коло нього ці дві скриньки книжок. Довкола „обляглн" його діти. Св.п. Байко витягнув зі скриньки книжку, підніс її догори і заговорив:

—Діточки! Це дуже цікава книжечка. Написано там про таку дівчинку-сирітку, яка пішла в ліс шукати свою улюблену кіточку, а там у лісі...Раджу вам, літи, цю книжечку прочитати. Хто хоче знати, що сталося з тією дівчинкою?

— Я...я...я...,— і одна за одною підносились вгору руки учнів.

Байко, віднотувавши, хто позичив книжку, а хто записався позичити цю книжечку пізніше, витягав зі скринь наступну книжку і сцена повторювалась.

Я стояла в дверях і не наважувалась увійти до кляси.

Іншим разом, коли мені довелося знову в якійсь справі зайти до першої кляси, я застала картину віддачі книжок.

—Ти, Івасю, вже прочитав книжку?

— Вже.

—А сподобалась вона тобі?

—Навіть дуже.

—А розкажи нам, чому ця книжечка тобі сподобалас?

—Бо, бо там є про такого хлопчика, що робив собі авто.

—Бачите, діточки, яка то чудова книжка. Чи не варто і вам її прочитати?

Половина кляси піднесла вгору руки.

На початку 60-их років Осип Байко закупив фарму і виїхав з Детройту. З цього часу ми зустрічались рідко.

А ось у минулому році він приїхав на Діброву зробити порядок у своїй ділянці. Посусідськи я вийшла його привітати. Ми, спершись на граблі чи лопати, розговорилися. Цим разом св.п. Байко був дуже говіркий: і про господарські справи, і про своє „фармування", а там пригадали і школу, і наші громадські справи. Був такий щирий і відвертий, якими були і його очі, і мав державно-творчий погляд на завдання української діяспори.

Це була наша остання зустріч.

На весні цього року, 24-го травня, відійшов Осип у Вічність. Залишив по собі пам'ять шанувальника і любителя української книжки, учителя, якого учні дуже любили і шанували. І ще сьогодні неодин із колишніх його учнів тепло згадує його, а їхні батьки глибоко вдячні йому за те, що вмів заохочувати дітей до читання українських книжок.

Фалина Любинецька

Пора зфільмувати українську вишивку

Іванна Савицька з почуттям написала репортаж з показу реґіональних одягів, що його влаштував 82-ий Відділ СУА в Ню Йорку 15-го листопада ц.р., і який надрукувала „Свобода" в ч.254, п.з. „Червоне, то любов,.а чорне, то журба". Звичайно, такі репортажі пишуть автори толі, коли вони щось до глибини душі переживають.

На згаданому показі були оригінальні жіночі одяги вцілості, разом із обгорками, запасками та пов'язками голови з теренів Городенщини, Борщівщини, Заліщиччини, а то й Буковини. Збірка ця— це праця запопадливих рук, великої відданости справі та глибокого знання Олександри Гафткович-Крупи, уродженки Городенської землі.

З цією виставкою підписаний познайомився на земляцькому з'їзді Городенщини в 1978 році в Торонто і пережив разом з іншими хвилюючі хвилини, подібно, як про це пише автора репортажу в „Свободі". Це суцільна велика краса багатого українського народного мистецтва. На жаль, це непроминальної вартости мистецтво стає поволі музейною красою і це мусимо вже сьогодні ствердити.

Пора, щоб з цією „музейною красою" запізнати широкий український загал, а зокрема покоління, які виросли вже поза рідною землею. Треба запізнати, а то й обучити. Не скрізь можна піти з показом цієї мистецької краси широкому загалу. Однак, добрим короткометражним фільмом можна засягнути українського глядача в найдальших закутках. Щобільше, таким фільмом можна поінформувати широкий загал глядачів не-українців. Сучасні кольорові фільми віддадуть найменші деталі вишивки. Олександра Гафткович-Крупа має також добре опрацьований наративний матеріял до такої виставки чи показу. Українські молоді красуні з покликання є добрими модельками. Фахівці фільму вклали б своє знання із запевненим успіхом.

Кожна цього роду справа вже в початках потребує фінансування. Керму в цій справі повинно взяти таки зорганізоване українське жіноцтво ЗСА і Канади. З певністю можна сказати, що фінанси знайдуться, бо ніхто не відмовиться допомогти такій справі. Фільм буде мати попит серед своїх і чужих. Мистецтво бере в полон одних і других.

Уже в самих початках варто з цим проєктом звернутися до Кенедієн Бродкастінг Корпорейшен, корпорація, яка в останніх роках, йдучи за гаслом багатокультурної Канади, старається (в малій ще дозі) давати своїм глядачам зразки етнічної культури Канади. Не виключено, що ця установа забажала б фінансувати цього роду проєкт своїм коштом. Треба дізнатися і фахово представити справу.

У кожному разі, вже час зайнятися тим, щоб багаті скарби української вишивки вийшли в широкий світ у доброму фільмі, в якому можна також дещо сказати про примінення української вишивки як декоративний елемент до сучасного одягу жіночих комплєктів, блюзок, обгорток, денних і вечірніх суконь, прикрас домів, святинь тощо.

М.Г.Марунчак

Тридцять років душпастирського служіння о. д-ра І.Тилявського

В Італії, в Альпах, 15 кілометрів від французької границі положена місцевість Ульціо. Там є вакаційна оселя Салезіянського Папського Атенею (університету), що має свій осідок у Торіно, північна Італія. У цій вакаційній відпочинковій оселі в неділю, 23-го липня 1950 року, диякон Іван Тилявський одержав ієрейські свячення.

Чину рукоположення довершив Владика Іван Бучко, Апостольський Візитатор українців у Західній Европі, який якраз повертався зі своєї канонічної візитації з західньоевропейських країн. Разом з ним приїхали з Мюнхену, Західня Німеччина, його Генеральний Вікарій о. Петро Голинський, о. канцлер Михайло Левенець і о. Іван Стах, представник філядельфійського Єпископа Константина Богачевського при католицькій допомоговій організації НЦВЦ, для помочі українським скитальцям в Европі з осідком у Мюнхені (пізніше філядельфійський єпископ-помічник).

Про Богослуження, під час якого відбулося висвячення о.І. Тилявського, читаємо в дописі, поміщеному в мюнхенському тижневику „Християнський Голос", 27-го серпня 1950 (допис цей надіслав А.С. — читай: Андрій Сапеляк, тепер український єпископ в Аргентині):

„...Усі присутні з великою цікавістю та увагою слідили за цілим Богослуженням і час до часу можна було почути: „ке белльо!" (як це гарно!). Під час служби Божої були пояснення в італійській мові, тому вірні могли добре зрозуміти значення усіх літургійних обрядів. Співав добре вишколений хор під проводом диригента італійця; склад хору творили салезіянські богослови з різних націй, між якими був тільки один українець.

Слід підкреслити, що всі співали з партитур з текстом, написаним українською азбукою. Зворушливою була хвилина, коли присутні дізнались, що Преосвященніший Владика Кир Іван— це одинокий український католицький архиєрей на волі, та що Митрополит Кир Йосиф Сліпий, в честь якого вірні чули „многоліттсвія", перебуває на примусовій праці. Немало осіб утирало собі сльози зі зворушення. Велике враження зробив також гарний обряд свячень, повний глибокого значення.

На Архиєрейській Службі Божій був присутній о. Петро Тіроне, один з Генеральних Настоятелів Салезіянського Товариства, багато оо. настоятелів, оо. професори та богослови Салезіянського Папського Атенею; студенти філософії представники місцевої влади; багато вірних з Ульціо та чимало гостей. По Архиєрейській Службі Божій тяжко було Преосвященнішому Владиці дістатися з церкви до своєї кімнати. Молодь і вірні оточили Владику та тиснулись до нього і зі сльозами в очах просили Владику благословення для себе і для своїх рідних. Усі хотіли висловити Владиці співчуття за недолю українського народу та всіх українських Владик.

Як опинився ієрей І.Тилявський в Італії? Туди він виїхав 22-го серпня 1937-го року з групою учнів української Перемиської гімназії. Цією справою зайнявся катехит цієї гімназії о. Петро Голинський. Це була друга група українських гімназійних учнів у Перемишлі, що виїхала на науку до ОО. Салезіян в Італії. Перша така група виїхала дещо скоріше, заходами о.крилошанина Василя Гриника .

Виїзд українських гімназистів на студії до Італії був за благословенням Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького, що високо цінив виховну працю Чину Салезіян, яку започаткував св. Іван Боско, основник цього Чину. ВеликийМитрополит бажав, щоб подібну виховну працю проводили серед української молоді майбутні українські Салезіяни, тому благословив цей почин. І так, завдяки передусім заходам о. проф. О.Голинського, постала українська вітка Чину Салезіян. Сьомим священиком Салезіянином за чергою став о. І. Тилявський.

Отець д-р І.Тилявський народився 16-го січня 1919 року в селі Розділля, повіт Горлиці на Лемківщині. Як парохія Розділля належало до Перемиської епархії, а відтак—до Апостольської Адміністратури Лемківщини. Батьки: Павло і Єфросинія з роду Прегнар.

Народну школу закінчив в Розділлі . Середню освіту розпочав у Перемиській гімназії. У 1937 році виїхав до Італії до Салезіян. Гімназійні студії закінчив у Салезіянському інституті в Івреї (1940 р.). Новіціят у Вілля Молья (Кєрі) 1940-1941 р. Філософські студії з доповненням ліцею закінчив у Фоґліццо (Торіно) 1941-1944.

Матуральні іспити склав у державному ліцеї в Торіно в 1944 році. Дворічний педагогічний стаж відбув у Торіно. Богословські студії закінчив на Салезіянському атенеї в Торіно в роках 1946-1950, завершуючи їх ліценціятом з богословії.

Тайну священства одержав з рук архиєпископа Кир Івана Бучка 23-го липня 1950 року.

Теологічні студії доповнив у Папському Східному Інституті в Римі трирічним курсом і завершив їх докторатом у правничо-літургічному відділі. Докторська дисертація: „Напрямні літургічного руху в Почаївськім манастирі під час його перебування при Унії".

Бувши членом Чину Отців Салезіян, ввесь час займався притаманним для того Чину вихованням молоді спершу в Українській Малій Семінарії в Люрі, Франція, а потім у Римі. Крім цього, викладав на Українському Католицькому Університеті предмети з українознавства та моральної богословії.

У доповненні до життєпису додаю, що о. д-р І. Тилявський з доручення Блаженнішого Патріярха Йосифа перейшов на душпастирську працю. Найперше душпастирював у парафії свв. Володимира й Ольги в Чікаго, Ілл, упродовж чотирьох років (1974-1978), а від 30-го березня 1978-го року виконує душпастирські обов'язки настоятеля парафії Покрови Пресвятої Богородиці в Клівленд-Пармі, Огайо.

За цей короткий час о. настоятель нашої парафії пробробив серед важких обставин велику роботу. З вдячности за це святопокровські парафіяни вшанували о. проф. д-р Івана Тилявського в неділю, 27-го липня 1980, з нагоди 30-ліття його священичого рукоположення ювілейним бенкетом з гарною програмою.

Це ювілейне відзначення вшанували отці душпастирі як католицькі, так і православні (і не тільки з Клівленду) разом із членами святопокровської парафії; були також гості з інших клівлендських парафій.

Роман Данилевич

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

ПОВІДОМЛЕННЯ УПРАВИ УСЦАК — ДЕЛЕҐАТУРИ СХІД

Повідомляється усі спортові товариства, клюби і спортові гуртки при молодечих організаціях про важливі зміни статуту УСЦАК, що їх ухвалили і прийняли загальні збори Централі в днях 28-29 листопада цього року в Торонто, Канада.

Одною із основних змін, що відтепер зобов'язує, є зміна першої точки в третій статті статуту, в якій говориться:

„Членом УСЦАК може стати кожне українське спортове т-во, клюб або спортовий гурток українських молодечих Оганізацій, які мають активні дружини, що репрезентують українців в американських і канадських спортових федеаціях".

Очевидно, членом УСЦАК може стати даний спортовий гурток, що активний при молодечій організації, але ще не виступає в рамках згаданих аменканських, чи канадських спортових - федераціях.

Кожний член УСЦАК вплачує до місцевої Делеґатури однорічну вкладку у сумі 25 долярів, яка дає йому право брати участь у всіх офіційних першостях УСЦАК: копаному м'ячі, відбиванці, лещатарстві, легкій атлетиці, тенісі, настільному тенісі, плаванні, шахах, українських спортових ігрищах молоді тощо, спортових турнірах Делеґатур і Централі. Без офіційного оформлення себе і вплачення згаданої вкладки жадне спортове т-во, клюб чи спортовий гурток при молодечих організаціях не зможуть брати участи в згаданих першостях і турнірах.

Відтепер усі спортові гуртки, що існують при станицях Пласту, осередках СУМ-А й ОДУМ-у, що бажають бути активними в системі УСЦАК, мусять подати свої письмові заяви разом з оплатою — 25 долярів — для оформлення в Українській Спортовій Централі. Всі українські спортові осередки, активні в Америці: Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсильванія, Массачусетс, Мериленд — можуть висилати свої заяви і оплати на адресу:

O. Napora, 32 Kensington Ter., Maplewood, N. J. 07040

Спортові осередки Делеґатури - Захід незабаром зможуть оформитися у своїй реорганізованій Управі, канадські спортові осередки — в своїй новій Управі в Торонто.

ВІДБИВАНКАРІ УСВТ „Ч. СІЧ" ЗДОБУЛИ ДРУГЕ МІСЦЕ

Дня 6-го листопада ц. р. відбувся в залях Технічного Інституту в Нюарку черговий великий турнір Відбиванкової Асоціяції ЗСА, в якому взяли участь 16 дружин із п'яти стейтів, у цьому числі десять „АА" і шість „А" кляси. Між найкращими в „АА" клясі виступала чоловіча дружина „Ч. Січі". З інших відомих клясових клюбів слід згадати „Чайку" з Мериленду, провідником якої є колишній змагун „Ч. Січі" Любомир Кормелюк; Ко-Сун з Олбані, Н. И.; Мт. Гретна з Пенсильванії; Савт Рівер (білоруси) з Ню Джерзі, Вест Сайд, Н. И., і Ратґерс з Нюарку. Напочатку змагання проходили в двох підгрупах, після закінчення яких дві дружини з кожної входили до півфіналів. „Ч. Січ" у своїй підгрупі ремісувала зі Савт Рівером 6:15, 15:13; з „Чайкою" 13:15,15:13 та перемогла „Ко-Сун" 15:13, 17:15 і зайняла друге місце.

У півфіналі українські відбиванкарі зустріли першуна другої підгрупи „Вест Сайд" Н. И., якого елімінували вислідом 15:12, 15:8. У другому півфіналі дружина Ратґерсу вийшла переможцем з білоруським клюбом і, таким чином, до фіналу дійшли обидві дружини з Нюарку, найсильніша під сучасну пору — Ратґерс і минулорічні віцечемпіони відбиванкового району — Гарден - Емпаєр і УСЦАК — „Ч. Січ".

Треба відмітити, що дружину Ратґерс тренує визначний фахівець Марійо Требіч, недавноприбулий з СССР. У складі цієї студентської дружини виступає ряд відбиванкових „зірок" з Гаїті, Канади та Каліфорнії і три змагуни українського походження: А. Казура, колишній змагун „Ч. Січі"; Б. Сірий, колишній юнак УСО „Тризуб", і Р. Ленів, колишній змагун ВК СУМ-А Бостон.

У першому сеті „Січовики" довший час вели 5:0, 6:1, 7:2, 9:7, але програли 11:15; в другому — Ратґерс, мавши чисельну резерву, переміг вислідом 15:10. Таким чином „Ч. Січ" здобула Трофей другого місця турніру, що треба вважати за більший успіх, коли зважити, що в складі нашої дружини цим разом бракувало двох чолових відбиванкарів, у резерві був єдиний змагун. Приємно, що в цьому турнірі до нового успіху дружини „Ч. Січі" у великій мірі спричинилися юнаки — Павло і Данило Гунчаки, Богдан Іваськів, які з великим запалом змагалися поруч з досвідченими відбиванкарями „Ч. Січі" — Нестором і Маркіяном Паславськими, Юрієм Темницьким і Д. Емичем. На протязі першої половини турніру неприсутнього Темницького заступав Михайло Стоцько. Провідником дружини є д-р Тарас Гунчак.

КІНЦЕВІ ПОКАЗНИКИ ТУРНІРУ:

І-ша підгрупа

	сети
1. Савт Рівер	4:2
2. УСВТ „Ч. Січ"	4:2
3. В.К. „Чайка"	3:3
4. Ко-Сун, Олбані	1:5
5. Шербрук (Канада) не з'явився до турніру.	

ІІ-га підгрупа

1. Вест Сайд, Н. И.	6:2
2. Ратґерс, Нюарк	6:3
3. Мт. Гретна	5:4
4. Рінґвуд В.К.	3:5
5. В.К. Морвол	1:7

(Ратґерс і Мт. Гретна відбули додаткову кваліфікаційну односетівку).

Перша чвірка турніру:

1. Ратґерс, Нюарк
2. УСВТ „Ч. Січ" Нюарк
3. Вест Сайд, Ню Йорк
4. Савт Рівер (білоруси)

(от)

† ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

КАТРУСЯ БОХНА, членка УНС Відд. 239 св. Юрія у Філядельфії згинула в автомобілевій катастрофі на 13-му році життя. Нар. 1967 у Філядельфії; членкою УНС стала 1976 р. Залишила у смутку родичів: Миколу і Ольгу, брата Міська, тети Гордану і Маріяну. Похорон відбувся 8 серпня на цвинтарі ПДМ у Факс Чейс, Філядельфія.

Вічна Їй Пам'ять!
В. Винницький, секр.

ФРАНКО БОРОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 217 св. Иосафата в Рочестері, Н. И., помер 10 серпня 1980 р. на 76-му р. життя. Нар. 1904 р. в Україні; членом УНС став у 1961 р. Залишив у смутку двох синів, доньку, 4 внуків й інших членів родини. Похорон відбуся 13-го серпня 1980 р. на цвинтарі Голі Сепалчер в Рочестері, Н. И.

Вічна Йому Пам'ять!
Т. Кубарич, секр.

СТЕФАН ХРИНІВСЬКИЙ, член УНС Відд. 76 св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., помер 15 вересня 1980 р. на 85-му р. життя. Нар. 1896 р. в с. Дмухавці в Західній Україні; членом УНС став 1940 р. Залишив у смутку дружину Анну, дочку Ольгу, сина Миколу, 3 внуків, 2 правнуків і ближчу та дальшу родину. Похорон відбувся на цвинтарі Ґейт оф Гевен в І. Ґановер, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!
Юлія Демчук, секр.

ОЛЕКСАНДЕР РОМАН, член УНС Відд. 59 Т-ва Українська Січ в Бриджпорт, Кон., помер на 82-му р. життя. Нар. 1898 р. Сяноку, Україна; членом УНС став 1936 р. Залишив у смутку сина Івана Романа, дочки: Анну, Евгенію, Гелену, 14 внуків, 12 правнуків та брата і сестру в Україні. Похорон відбувся на цвинтарі Лейквю в Бриджпорті.

Вічна Йому Пам'ять!
Тарас Сливінський, секр.

ТОМА РИБАК, член УНС Відд. 158 ім. Б. Хмельницького в Брукліні, помер на 65-му р. життя. Нар. 1916 р. в Брукліні, Н. И.; членом УНС став 1937 р. Залишив у смутку маму Гелен, дружину Амелію, три доньки: Розалінд, Юлію, Сузанну і 6 внуків. Похорон відбувся на цвинтарі св. Івана в Квінсі, Н. И.

Вічна Йому Пам'ять!
Управа

ВАСИЛЬ СИМЧИШИН, член УНС Відд. 158 ім. Б. Хмельницького в Брукліні, помер на 88-му р. життя. Нар. 1892 р. в Кутах, Зах. Україна; членом УНС став 1925 р. Залишив у смутку сина Павла, дочку Анастазію і 4 внуків. Похорон відбувся 8 вересня на цвинтарі Оливна Гора в Маспет, Н. И.

Вічна Йому Пам'ять!
Управа

СВИТАК ПАЗЯ, членка УНС Відд. 361 Т-ва Дністер в Ню Йорку, померла 28-го вересня 1980 р. на 84-му р. життя. Нар. 1896 р. в Україні; членкою УНС стала 1939 р. Залишила у смутку синів Івана і Володимира, доньку Ольгу, 8 внуків і 5 правнуків. Похорон відбувся 1-го жовтня 1980 р. на цвинтарі Кальварія в Квінсі, Н. И.

Вічна Їй Пам'ять!
С. Чума, секр.

УЛЯНА ФЕДІВ, членка УНС Відд. 423 ім. Е. Коновальця в Чікаґо, Ілл., померла 20 вересня 1980 р. на 85-му р. життя. Нар. 1896 р. в Полтаві, Україна; членкою УНС стала в 1955 р. Залишила у смутку сина Александра з родиною. Похорон відбувся на цвинтарі св. Андрія в Аддісон, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!
Я. Берестянський, секр.

ОСИП ГОРОШКО, член УНС Відд. 52 ім. Тараса Шевченка в Голіок, Масс., помер 5 жовтня 1980 р. на 68-му р. життя. Нар. 1912 р. в Гедлей, Масс.; членом УНС став у 1964 р. Залишив у смутку брата Юрія і сестру Варвару з 4-ма дітьми. Похорон відбувся 8 жовтня 1980 р. на цвинтарі Голі Трініти у Вестфілд, Масс.

Вічна Йому Пам'ять!
Петро Пилипець, секр.

МАРІЯ ГІРНЯК, членка УНС Відд. 42 ім. Тараса Шевченка в Пассейк, Н. Дж., померла 21 вересня 1980 р. на 82-му р. життя. Нар. 1898 р. в Бaворів; членкою УНС стала 1950 р. Залишила у смутку доньку, двох синів, 5 внуків і 4 правнуків. Похорон відбувся 23 вересня 1980 р. на цвинтарі Факс Чейс, Філядельфія, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
Петро Головачук, секр.

ЮРІЙ ПАЛАЩУК, член УНС Відд. 325 Запорозька Січ в Брукліні, Н. И., помер 27 вересня 1980 р. на 60-му р. життя. Нар. 1920 р. в Брукліні, Н. И.; членом УНС став 1942 р. Залишив у смутку дружину Анну, сина Михайла з родиною і матір Анну. Похорон відбувся 1 жовтня 1980 р. на цвинтарі св. Івана в Міддл Вілидж, Н. И.

Вічна Йому Пам'ять!
Василь Цюпа, секр

РОМАН ЯВОРСЬКИЙ, член УНС Відд. 364 св. Василія в Клівленд, Ог., помер 5-го травня 1980 р. на 59-му р. життя. Нар. 1921 р. в Грабівсвиця, Зах. Україна; членом УНС став 1950 р. Залишив у смутку дружину Стефанію, дочку Ірену, сестру Марію і внука. Похорон відбувся 8 травня 1980 р. на цвинтарі свв. Петра і Павла в Парма, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!
В. Владик., секр.

ПАТРИЦІЯ АННА СОММЕР, членка УНС Відд. 318 св. Ольги в Нортгамптон, померла 13 жовтня 1980 р. на 39-му р. життя. Нар. 1940 р. в Аллентавн; членкою УНС стала 1942 р. Залишила у смутку чоловіка Едварда, дочку Лізу і сина Джефрей. Похорон відбувся 17 жовтня 1980 р. на цвинтарі св. Івана Хр. в Нортгамптон.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар